

Pregó de Festa Major 2014

A càrrec del Grup de Dansaires de la Vall del Ges

Àngel Marginedas

President

S'inicia el pregó amb el Ball del Mocador

Bona vespre a tothom,

Tot moviment i expressivitat del cos no deixa de ser llenguatge corporal. Amb aquesta expressió tan simple és com ens iniciem les persones en la parla i en els intercanvis d'informació. ~~La humanitat,~~ des dels seus orígens, la humanitat ha buscat i trobat maneres i formes per a comunicar-se, ja siguin els infants per ~~a~~ iniciar o realitzar algun joc, o els joves per ~~a~~ poder seduir la persona estimada. Moltes d'aquestes maneres de comunicació s'han realitzat a partir dels moviments del cos en una dansa i, com diu el professor Manuel Delgado i Ruiz, «El ball és una manifestació del diàleg; així doncs, és impossible no ballar, perquè és impossible no viure en societat...».

En cada contrada, la gent ha creat les seves diferents maneres de comunicar-se. Molts dels moviments i expressions d'aquests tipus de balls han esdevingut, amb els anys, propis del lloc i són els que ara anomenem tradicionals. En alguns casos, aquestes tradicions s'han perdut al llarg del temps, però en d'altres han tingut més sort i no han perdut mai ni la seva validesa ni la seva representativitat.

És en aquest context que Torelló ha acumulat un seguit de tradicions i de saber popular que van des de cançons tradicionals fins a jocs, llegendes, dites... En tenim una bona mostra en el llibre *Folklore Torellonenc* de l'escriptor Joan Castells i Casas, però també en els balls tradicionals que és el que avui ens té reunits.

Fa vint-i-cinc anys que el regidor de Ceultura d'aquella època, en Quim Sala, es va posar en contacte amb persones de la població mogudes pel món de la dansa tradicional, per tal de poder recuperar el que en aquells moments es coneixia en aquest làmbit. D'aquesta manera, aquell mateix any es va ballar la Dansa i el Ball del Ciri, a partir dels records de la gent que els havia ballat abans.

Des d'aquell 1989 i al llarg de diferents anys, vam poder anar descobrint i clarificant moltes altres danses i accions, de les quals no en teníem coneixement, però que estaven guardades en diferents arxius. En el moment de localitzar aquests balls tradicionals, trobàvem referències que els situaven en -les trobades de la col·lectivitat de la població, en el moment de fer els romiatges o aplecs en els dos santuaris per excel·lència de la Vall del Ges: -Rocaprevera, que és d'on prové el ball del Mocador, la dansa que acabem de veure en iniciar el pregó, el ball del mocador i Bellmunt, on s'ha descobert una de les més famoses danses catalanes, la Bolangera. Aquesta dansa, una de les més esteses a Catalunya, té la seva coreografia pròpia en cada poble, i la Vall del Ges no n'és l'excepció.

Ball de la Bolangera

El grup de Dansaires sempre ha treballat les danses tot utilitzant dos tipus de metodologies o visions a l'hora d'elaborar la realització de les coreografies dels balls. La primera, que en podríem dir "tradicional",

consisteix a utilitzar les explicacions dels diferents informants – sobretot gent que havia ballat les danses o gent que les havia vistes– i els arxius, per ~~a~~ recuperar i reconstruir els passos i els moviments que té cada dansa. La segona visió, la moderna, consisteix en l’elaboració de danses a partir de melodies –que tant t poden ser tradicionals i reelaborades come ~~bé~~ actuals i de nova creació–, però que sempre tenen una base totalment tradicional. Actualment, z els balls anomenats “moderns” formen part del període de Carnaval quan participem en tres dels actes: el Cop d’Estat, el Pullassu i el Carnaval infantil. En cada un dels casos, hem recreat diferents balls per tal que cada acte tingui també el seu regust tradicional.

O sigui que ara, i per ~~a~~ animar aquest pregó, que entrin dins de la plaça els quatre capgrossos representants dels Carnavals més importants de Catalunya: les cagarrines d’un empatx de caramels del carnaval de Vilanova, la sang del cul d’un verge de Sitges, els pixats de la burra de Solsona, r i el semen de la Guita Tita de Torelló!

Ball del Xirri

Dins el grup creiem que aquests balls han d’arribar també als infants: és amb aquesta intenció que ja fa uns anys es van crear les Esquerranes, unes dones que queden encantades per Xapot sense~~a no~~ poder moure la mà esquerra durant el Carnaval per tal que no puguin impedir la gresca i la disbauxa. L’única forma que tenen per ~~a~~ poder desfer el malefici és que durant el Carnaval infantil tots els nens i nenes ballin la seva dansa.

Ball de les Esquerranes

Com podeu veure, tots aquests diàlegs i moviments ~~es~~ realitzen en diferents llocs i espais, es mostren de diferents maneres, busquen sempre

els recursos populars i els podem trobar en diversos indrets des de les muntanyes fins a la plana.

La cosa, però, no acaba aquí. En els pobles, també existeixen diferents grups socials que tenen la seva manera d'expressar-se. Hi hauria els Pabordes, els organitzadors d'actes com una festa religiosa, o els canvis de poder en diferents colles o confradies. Aquí, històricament, també hi entrava en molts casos la dansa.

I una altra de les danses o moviments que segons els etnògrafs ens parlen molt de la col·lectivitat i de l'antiguitat dels pobles són els anomenats balls de bastons. En aquest punt Cal aclarir ~~en aquest punt~~ que existeixen diferents idees o versions sobre el seu significat. La més extensa és, però, la que relaciona el seu origen dins d'un ritus agrari i de fecunditat de la terra que ens portaria a una simbologia del cicle vital de la terra, de la vida i ens remuntaria al temps del neolític. També hi ha qui defensa que no deixa de ser i considerar que no és altra acció o demostració d'agilitat i rapidesa dels balladors tot movent-se i realitzant uns moviments de lluïment davant dels seus congèneres. Cal remarcar que antigament eren sols els homes -qui realitzaven aquest ball. Potser era una demostració de la seva superioritat? Això ho deixem als estudiosos, però el que sí que us volem mostrar és un dels balls de bastons del grup de bastoners dels dansaires.

Ball de Bastons

Des de temps antics, Torelló ha estat, ~~des de temps antic~~, lloc de músics i sempre hi ha hagut gent dedicada a treballar per a la cultura popular: des de l'existència de diferents cobles de sardanes, fins a músics rellevants com la saga dels Reig, Lluís Brugarolas o Xavier Capdevila per anomenar-

ne sols uns quants. Tenim tot un teixit de correspondències entre diferents personatges i elements populars que fan que es doni una obertura de visions i d'idees donant peu a l'aparició de noves propostes de balls, com per exemple el Ball dels Verds, creat des de la música a la coreografia per Capdevila a partir d'un fet esdevingut a Torelló i que any rere any ballen el grup dansaire Els Trolls.

Ball dels Verds

A la Vall del Ges no sabem quan es va iniciar aquesta tradició de ballar i moure's al ritme de la Dansa. Hi ha algunes referències en el llibre de *l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya* de Francesc Pujol que ens diu que, antigament, als que ballaven la Dansa, se'ls donava com a paga unes espardenyes de regal per haver realitzat el ball ~~unes espardenyes de regal~~. La gent gran també ens ha ~~contat~~ ~~la gent gran~~ que força sovint si qui ballava aquests balls, ~~si~~ era fadrí o fadrina i tenia parella acabava renyint ~~hi amb ella~~.

Durant aquests vint-i-cinc anys, la Dansa també ha tingut la seva evolució i els seus canvis, i ha ~~intentat~~ d'anar-se adaptant als nous temps. No s'ha volgut conservar, ~~no volent conservar-la~~ com a peça de museu, sinó com un acte més, una acció viva i interactiva que va evolucionant amb la mateixa manera de ser de la gent. I és que és la gent la que l'ha de fer viure i fer-se-la seva; si no, no té cap sentit que vagi sola.

De resultes del grup que va iniciar aquesta recuperació fa 25 anys, n'han sorgit els Dansaires de la Vall del Ges –oficial des de 2007– que no és res més que un grup de gent amb ganes de voler tirar endavant la recuperació de les danses de la Vall i fer que aquestes estiguin integrades al màxim de festes possibles de les nostres contrades. És per això que, d'una banda,

com a grup participem i col·laborem en el màxim d'activitats en les quals se'ns demana la nostra col·laboració. I, per ~~l'altra part~~, intentem que tots aquests balls siguin coneguts pel màxim de gent possible.

Els Dansaires de la Vall del Ges, com hem dit, tenim una prioritat que és la recuperació de les diferents danses que s'han ballat des de segles a la Vall del Ges –que engloba les poblacions de Torelló, Sant Vicenç de Torelló i Sant Pere de Torelló–, tot partint del material recuperat i estudiat dins els arxius sobre danses del folklorista Aureli Capmany, de *l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya* i de la recerca oral iniciada ~~a nivell oral~~ en les diferents poblacions. En diversos arxius, s'hi pot trobar el llegat de dos insignes músics de la Vall del Ges: el cornamusaire Vicenç Puigbò i el flabiolaire i tamboriner Ramon Vinyeta, el coneixement dels quals va ser recollit per folkloristes com Joan Amades en documents que daten de principis del segle XX. Amb aquests documents, hem pogut saber que el ~~b~~Ball del Ciri fou introduït, en un principi, com a ball de Carnaval ~~en un principi~~, i ballat juntament amb la Dansa de Torelló. Avui celebrem que fa 25 anys que les ballem totes dues, les dues Danses de les quals, avui, celebrem que fa 25 anys que ballem.

Ball del Ciri

Dansa de Torelló

Des de sempre, el grup de Dansaires hem volgut que tots aquests balls que hem vist i d'altres tornin al poble i que sigui ell qui els mantingui i els faci viure. D'aquesta manera, els diferents membres del grup, sempre que en tenim ocasió, en fem divulgació: ées així com s'han pogut ballar aquests balls en diferents trobades d'escoltes, en intercanvis de danses

populars o tradicionals en terres de Girona –gràcies al fet que algun dels membres ha estudiat allí–, en trobades com el Mercè dansa a Barcelona, en els cursos de danses del Dansàneu d’Estèrri d’Àneu o, fins i tot, a principis d’aquest mes de juliol es va poder veure el ball de l’Espunyalet a París.

Per a fer aquesta difusió, però, també ens cal la interrelació entre els espectadors i els balladors. Les danses vénen del poble i hi retornen, i és en aquest sentit que busquem en les nostres ballades que algunes de les nostres danses –o millor dit, de les danses de la Vall del Ges– siguin iniciades per nosaltres, però que les continuï la gent: volem la participació del públic assistent a l’acte.

Així doncs, com a final d’aquest pregó de la Festa Major de 2014, us convidem a què, després de fer-ho nosaltres, entreu a la plaça a ballar l’Espunyalet, tal com fem cada any en aquesta mateixa Plaça Vella ja des del 2006.

Finalment, amb aquest ball volem ~~finalment~~ donar el tret de sortida ~~de~~ la Festa Major d’enguany, i volem donar ~~donant~~ les gràcies a l’Ajuntament que ens ha concedit l’honor ~~per l’honor que ens han fet de poder al poder~~ fer aquest pregó, i a tots els participants que formen gran part de l’ahir, l’avui i el demà dels balls tradicionals a Torelló i la Vall del Ges: a l’esbart dansaire els Trolls, a tots els membres i balladors del grup de Dansaires i bastoners, als ex-balladors de la Dansa que avui ens han tornat a acompanyar, a tots aquells que per diversos ~~varis~~ motius no han pogut ser-hi, i ~~amb~~ un record especial, a totes aquelles persones absents que sabem que avui haurien estat aquí amb nosaltres.

Gràcies a tothom i... que la dansa ens acompanyi!

Visca Torelló i la seva Festa Major!

Ball de l'Espunyalet

Torelló- Esterri d'Àneu. Juliol 2014